

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 24. De definitione, & diuisione legis pœnalis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

Vltimum dubium est. An consuetudine abrogari possit pœna quam lex imponit, ipsa lege non abrogata.

255. **D**E hoc varias sententias refert Azor. in eodem lib. 5. c. 18. q. 10. eamque approbat quæ statuit non abrogata lege, pœnam quam ipsa constituit abrogari posse consuetudine. Sicut enim ab initio pœna legis potuit tolli non receptione illius, lege ipsa recepta, sic etiã temporis processu potest consuetudine lex quoad pœnam tolli, non sublata ipsius obligatione ad peccatum. Eamdem auctorem pro maiore explicacione qui volet videat. Cæterum de obligatione consuetudinis in conscientia, cuius notitia ad hoc institutum nostrum peculiariter spectat, nihil aliud dicendum occurrit, quam esse eamdem ac humane legis, cuius obtinet vim iuxta antedicta, atque adeo accomodanda esse ad eam, illa quæ constituta sunt in præcedentibus. titulis quoad obligationem legis humanæ.

TITVLVS VLTIMVS.

De lege pœnali.

DE hac opus eruditum Alphonsus à Castro duobus libris distinctum edidit, in quo latè persequitur quæ ad ipsam pertinent. Quæ autem ad institutum nostrum faciunt reuocabimus in tria capita: quorum primum erit de definitione & diuisione legis pœnalis, Secundum de modo interpretandi legem pœnalem. Tertium de quæstionibus, quæ mouentur circa illius obligationem.

CAPVT XXIV.

De definitione & diuisione legis pœnalis.

SVMMARIVM.

256. A qua pœna, lex nomen & naturam habeat pœnalis: quodque nõ sit sola ea, quæ ob culpam incurritur.

257. Quatuor diuisiones legis pœnalis, vna, quæ ex parte materiæ, & tres quib. ex parte formæ diuiditur.

258. Regula distinguendi inter legem pœnalem latam sententiæ, & sententiæ ferendæ.

259. Varii modi deprehendendi in dabo, an lex pœnalis sit lata sententiæ.

256. **P**Rænotandum est, pœnam à qua lex pœnalis denominatur, dici physicè quidem, de cruciata & dolore quem generant morbi aliæque causæ naturales quæ hominibus clades, & calamitates inferunt. Moraliter verò, de nocimento seu boni priuatione, quæ Magistratus tanquam causa moralis aliquos afficit, rationabili aliqua de causa. Quæ posteriore acceptione hinc sumitur, cum lex ab ea pœnalis denominatur. Quamuis autem Alphonsus à Castro in cap. 3. libr. prioris eamdem acceptionem restringendam esse velit, ad pœnam quæ imponitur propter culpam propriam, iuxta illud D. Augusti. in 1. R. retractationum. cap. 9. Omnis pœna si iusta est, peccati pœna est: & illud in cap. Cognoscetes De constitut. Rem quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit. Meritò tamen Nauarr. in Enchir. & in Comment. ad cap. Fraternitas 12. quæ 2. illic cap. 23. num. 56. & hic num. 11. 12. 13. & 14. contrarium sentit. Tum quia interdictum Ecclesiasticum est pœna: & ex consequenti, lex illud imponens est pœnalis; quæ ligare potest non modo eos qui sunt, sed etiã eos, qui non sunt in culpa, ex cap. Si sententiæ De sentent. excommunic. in 6. Tum quia sancte contrahens matrimonium cum vidua, patitur bigamiæ pœnam: per quam à factorum ordinum susceptione arcetur. Tum quia glossa ad 23. regulam iuris in 6. verbo Sine culpa, aliquot casus numerat, in quibus pœna incurritur sine culpa. Tum demum quia ipse Alphonsus sub finem eiusdem cap. tertii ait legem quæ irrogat infamiam filiis pro parentum culpa, rectè dici pœnalem: & in sequen. cap. 9. circa medium, aperte docet ex obligatione legis ad pœnam, non rectè in ferri obligationem ad culpam; quia potest sine culpa imponi pœna, ex qua lex imponens, dicitur pœnalis. Propositio autem allata ex D. Augusti. vera est regu-

lariter, quia vt memorata glossa habet, regulariter nullus punitur sine culpa: quando quidem pœna mensura est culpæ: & cum mensura non habeat locum, vbi non extat mensurandum; sanè vbi non est culpa, nec est pœna.

Abolutè autem loquendo, pœnam non esse tantummodo peccati, patet ex eadem reg. 23. quæ dicitur Sine culpa, nisi sublit causa, non est aliquis puniendus. Indicat enim ita aliquem puniendum non esse sine culpa: vt si alia iusta causa sublit, possit sine culpa puniri: vt Clericus leprosus sine culpa quidem sua, sed tamen iusta de causa (nempe ad vitandum scandalum) priuatur Ecclesiâ, cap. Tua, De Clerico ægrorante. Quæ cum ita sint, pro definitione legis pœnalis vsurpari potest quod ipse Nauarr. habet in cit. n. 14. Legem pœnalem esse, non solum eam quæ ob culpam, sed eam etiã, quæ absque vlla ratione culpæ propriæ aut alienæ, ob aliquam tamen causam, quæ legislatori visa est in id iusta, pœnam imponit.

Varia diuisiones legis pœnalis.

SECTIO I.

257. **E**X parte materiæ, id est pœnæ quæ lege imponitur, triplex distinguitur lex pœnalis: vna quæ statuit pœnam corpoream: vt mortis, verberationis, mutilacionis, exilij, incarcerationis, & aliarum id genus: altera, quæ statuit pœnas ciuiles vt amissionem bonorum omnium, multam pecuniariam, infamiam, ignobilitatem, & similia; tertia, quæ infert pœnam spirituales vt excommunicationem, suspensionem interdictum, degradationem, irregularitatem, depositionem ab officio, amissionem beneficii, priuationem Ecclesiasticæ sepulture.

Ex parte verò formæ & modi quem tenet in statuendis pœnais, diuisione triplici distinguitur. Quarum prima est, in eam quæ statuit pœnam, non exprimendo ipsius speciem: quæ eo ipso censetur relinquere iudicis arbitrio, quæ pœna ille qui deliquit sit puniendus: & in eam quæ pœnam certam taxat & exprimit. Quod quidem facit duob. modis; altero ita vt eam nõ imponat, sed à Iudice imponi statuat; dicendo v. g. Quicumque tale quid fecerit, priuetur officio vel beneficio, aut mittatur in exilium: altero, ita vt eam imponat, dicendo v. g. Qui hoc vel illud fecerit, sit priuatus bonorum suorum possessione vel sit excommunicatus.

Secunda diuisio eiusdem generis (quam Alphons. li. prior. cap. 9. plenius explicat) est in purè pœnalem & mixtam. Purè autem pœnalis dicitur, quæ nihil præcipit aut prohibet facere: sed solum imponit pœnam facienti aliquid vel omitteuti: quales censeri possunt multi canones distinctionis trigemæ, multæque aliæ constitutiones Ecclesiasticæ, vt illa in cap. Si quis, De vita & honest. Cleric. Si quis ex Clericis commam relaxauerit, anathema sit. Mixta verò dicitur quæ præcipit vel prohibet aliquid facere, & insuper statuit pœnam contra transgressores. Talis est lex in c. Omnis vtriusque sexus De penitent. & remiss. quæ præcipit sub pœna excommunicationis & priuationis sepulture Ecclesiasticæ, vt fideles de peccatis commissis confiteantur semel in anno, & sacrosanctam Eucharistiam in Paschate sumant. Ideoque mixta dicitur, quod sub eodem verborum contextu misceantur lex purè pœnalis ante descripta, & purè moralis, quæ præcipit vel prohibet aliquid sine alicuius pœnæ temporalis impositione: vt lex Ecclesiastica de audienda Missa integræ die Dominico in c. Missas De consecr. dist. 1.

Tertia eiusdem adhuc generis diuisio legis pœnalis, est in comminatoriam, & latæ sententiæ. Comminatoria autem seu ferendæ sententiæ tunc lex pœnalis dicitur, cum circa infliccionem pœnæ statuit aliquid, quod à Iudice est necessariò faciendum. Tunc verò latæ sententiæ dicitur, cum per eam Princeps perpetuam profert sententiã contra delinquentem, nihil relinquens Iudici quod ad condemnationem spectet. Ita Alphons. in initio libri posterioris; vbi subicit aliquot regulas, per quas cognosci possit, quando lex pœnalis sit latæ, & quando ferendæ sententiæ. Quas vt ad institutum nostrum accommodatas, subiiciemus:

Regula distinguendi inter legem poenalem latae sententiae, & sententiae ferendae.

SECTIO II.

358.

Prima igitur est. Quotiescumque lex poenalis vitur verbis quae solam poenae comminationem exprimunt, ipsa censenda est non lata, sed ferenda sententiae esse: comminatio enim non infert poenam, sed inferendam indicat. Porro eiusmodi verba sunt haec: sub poena, sub interminatione, sub interpositione excommunicationis, aut suspensionis, aut priuationis bonorum. Item sub excommunicatione, vel anathemate, vel priuatione beneficii, & similia; de quibus exempla ex iure canonico (quae nimis longum esset recensere) adfert Alphonsus. Qui & admonet in lege conuentionali, quae similitudinem habet poenalis, cum initur contractus interposita poena, supradictas dictiones cominatorias indicare sententiam latam; non autem solummodo ferendam: ut si quis cum alio contrahens promittat se aliquid facturum sub poena 100 aureorum, sententia lata, non autem solum ferenda, exprimitur: non quidem ex vi talium dictionum, sed ex vi contractus. Vide infra n. 283.

Secunda regula est. Omnis lex poenalis quae circa irrogationem poenae quam statuit, vitur verbo aut participio futuri temporis, praesertim si actionem significet, continet legem ferendam, non item latam. Hanc Alphonsus communi consensu à Iurisperitis receptam esse notat: & prius illustratam exemplis, confirmat: quia verbum futuri temporis, nunquam ex sua vi significat rem praesentem, aut praeteritam, sed rem quae nondum est, quaeque fiet in posterum: ideoque ex se nunquam exprimit sententiam à iure latam, sed solum ab homine ferendam.

Tertia est. Omnis lex poenalis quae circa inflictionem poenae vitur verbo imperatiui modi, quamuis praesentis temporis, sententiam continet non latam, sed à Iudice ferendam. Hanc Alphonsus probat: quia conditio & natura imperatiui modi haec est, ut semper ad aliquem alium respiciat; quoniam qui imperat, non sibi, sed aliis imperat.

Quarta regula est. Quoties de aliqua dictione in lege poenali posita merito dubitatur, vitrum sententiam exprimat ferendam, an verò latam: toties censendum est, ferendam tantum, non latam sententiam in illa contineri. Ratio est: quia in poenis benignior interpretatio est facienda De regulis iuris in 6. reg. 49. At multo benignior est interpretatio legis poenalis, si dicamus illam continere tantum sententiam à Iudice ferendam. Ceterum locum habent haec regulae, cum nihil aliud in lege ponitur, quod eam esse late sententiae satis ostendat. De quo in seq. cap. 6. & 7. disserit Alphonsus; proponens octo modos quibus cognosci potest. Quae lex poenalis latam sententiam contineat.

Modi deprehendendi in dubio, An lex poenalis sit latae sententiae.

SECTIO III.

259.

Primus est, Si ipsa lex postquam expressit poenam pro aliquo crimine infligendam, simul exprimat, vitis qui tale crimen commiserit, eam poenam incurrat absque aliqua Iudicis sententia. Secundus est quando in ipsa lege dicitur quod transgressor illius, obligatus sit in conscientia, poenam in ea contentam soluere. Tertius, si lex ipsa decretat, ut nullus possit transgressorem ipsius absoluere à delicto commissio, donec poenam ab ipsa impositam persoluat. Quam legem non potest laica potestas condere; quia talis materia est purè Ecclesiastica: ut pote spectans ad sacramentum Evangelicum.

Quartus est, si lex poenalis vitur illis verbis praesentis temporis indicatiui modi; quibus vitur Iudex cum sententiam contra reum profert condemnando eum ad poenam: qualia sunt haec & similia. Excommunicamus, suspendimus, aut priuamus dominio bonorum suorum, aut damnamus ad talem pecuniae summam, eum qui hoc aut illud crimen commiserit. Aut verba quibus sententiam proferri, aut prolatam esse declaratur, sic dicendo: Qui hoc vel illud crimen commiserit, declaramus aut definimus eum esse excommunicatum, aut amisisse dominium bonorum suorum. Aut demum verba quibus Iudici praecipitur, ut declarat denuntietue reū

incurrisse poenam, ut in cap. Tam literis De testibus: cum sub finem, de quibusdam dicitur. Ab officio & beneficio denuntietis esse suspensos, donec mereatur nostram indulgentiam obtinere.

Quintus modus est, Si lex poenalis vitur verbis quibus actio vel passio per ipsam interdicta, reddatur irrita & inane in poenam criminis: qualia verba sunt ista: Irritum sit & inane, careat robore; non obtineat vires, nihil, aut nullatenus, aut non valeat, non teneat, & alia similia: quae denotant sententiam latam non modo cum adiuncta haberint signa illa vniuersalia, penitus, profus, omnino & similia, ut dicendo sit profus vel omnino irrium: sed etiam posita sine illis; quoniam talia signa addita negationi, siue expressè, siue in clausa in dictione priuatiua, qualis est careat; siue in negatiua generali, quales sunt nullo modo, nullatenus, nihil illa inuaniunt, nec tantillum potestatem illius augent: quia illis sublati, ipsa sola sufficere destruere quidquid post se inuenit: sed additur ornatus gratia, aut ad maiorem rei expressionem: sicut & quando illa eadem verba multiplicantur, aut illis adduntur alia quae latam sententiam indicare constet apud omnes: ut si dicatur, Sit ipso iure irritum & inane. Ratio autem horum est, quod tollens omnia, sicut facit lex poenalis per negationem, nihil relinquit post se tollendum à Iudice.

Sexus modus, Si in lege poenali ponatur aliqua dictione, quae omnem dilationem & omne temporis spatium excludat ad poenae executionem. Tales dictiones sunt haec; ipso facto, ipso iure, eo ipso, statim, confestim, ex tunc, id est, à commissio crimine, continuo post, incontinenti, sine mora, illico, protinus, ex tempore, è vestigio, repente, subito: quia cum reiciant omne temporis spatium, dicendum est exprimere latam sententiam: non autem committere Iudici ferendam: cum ut Iudex sententiam iuste proferat multa requirantur, ut reum citare, testes examinare, & alia, ad quae perficienda necesse est non modicum temporis spatium praeterire.

Septimus modus est, Si lex poenalis vitur verbis, quae nullum hominis ministerium exprimat, nullamque hominis actionem declaret. Ex illis enim aperte conuincitur, legislatorem voluisse ut sola lex factis esset ad talem poenam infligendam, absque aliqua alia Iudicis sententia: ut pote ad id non requirens hominis ministerium. Istiusmodi verba Alphonsus ait esse primò; verbum sum; quod cuiuscumque modi sit vel temporis, nullam actionem vel passionem significat, sed solam rei, cui adiungitur, existentiam: quando per se ponitur, ut si lex diceret, Quicumque hoc vel illud fecerit, erit infamis: secus quando illi aliud additur, quod sententiam tantum ferendam ostendit: ut participium futuri temporis, cum dicitur: Qui tale quid fecerit, est excommunicandus, aut priuandus bonis.

Secundò, verba Subiaceo, incurro, incido, amitto, perdo, redeo, reuertor; quae in lege poenali, latam sententiam declarent, etiam si ponantur in futuro hoc modo: Qui hoc vel illud fecerit, excommunicationi subiacet vel in excommunicationem incurret aut incidet, vel bona omnia amittet aut perdet; vel testamentum legata, ad haereditatem redibunt. De verbo subdo, idem dicendum est ac de verbo subiaceo, nisi ei addatur nomen aliquod significans personam, per quam actio subiectionis sit facienda: ut dicendo: subdatur ab Episcopo, vel ab alio Iudice: quia apertum est tunc dicere tantum sententiam ferendam.

Postremò verbum, fiat, ut hoc vel solent Pontifices; qui per illud non praecipitur aliquid ab alio faciendum, sed declarant rem quae petitur, fieri ab ipsis. Alias significare legem poenalem, esse tantum sententiae ferendae.

Octauus modus est, Si lex poenalis ad inflictionem poenae vitur verbo praesentis aut praeteriti temporis indicatiui modi. Nam per verba illorum temporum indicatur, poenam tunc infligi aut iam infligendam esse; ideoque non esse à Iudice expectandam sententiam, cum illa iam sit à iure prolata. Quod etiam locum habet, quando verbum fuerit quidem futuri temporis, sed iunctum participio praeteriti temporis: ut cum in iure Canonico dicitur; Nouerint se esse suspensos, vel aliud simile. Quod indicare latam sententiam propositis prius ex iure canonico exemplis, Alphonsus confirmat; ex eo quod participium praeteriti temporis vim habeat conuertendi in suam naturam verbum futuri

turi

turi, significando rei præteritionem. Atque hæc summa est doctrinæ, quam sumptam ex Felino ad cap. Thodolphus De rescriptis, & ex Tiraquello ad legem, Si vnquam De reuocatis donationibus, Alphonfus ipse tribus capitibus satis prolixè persequitur de ratione cognoscendi, sitne lex pœnalis latæ an ferendæ sententiæ.

CAPVT XXV.

De modo interpretandi legem pœnalem.

SVMMARIVM.

- 260 Quomodo interpretanda sit lex pœnalis.
 261 Documenta obseruanda in interpretatione legis pœnalis.
 262 De eo, quod non sit interpretatio extendenda extra casum in ea expressum.
 263 Attendenda quoad verba, in legis pœnalis interpretatione.
 264 Attendenda quoad personas, quibus pœna imponitur.
 265 Attendenda quoad actionem, propter quam imponitur.

260. **S**ic interpretanda est lex pœnalis, vt pœnæ restringantur potius quam amplientur, iuxta legem Si Præses, & legem De interpretatione ff. De pœnis, & 15. regulam iuris in 6. Olla restringi, & fauores conuenit ampliari: nisi quod interdum in Reip. vel animarum fauorem, oportet ampliari potius quam restringi: ex Panor. ad ca. Ex tenore, Qui filij legitimi, n. 6. (de quo Sylu. in verbo Lex q. 19. sique lex duos admittat sensus, eligendus est benignior, iuxta reg. 49. iuris in 6. In pœnis benignior est interpretatio faciendæ: atque adeo, quod ibidem notat Glossa: quando pœna per legem imposita potest indifferenter intelligi de temporali, aut de perpetua, interpretanda est de temporali.

Documenta obseruanda in interpretatione legis pœnalis.

SECTIO PRIOR.

261. **C**irca hæc autem Alphonfus in li. priore ca. 7. tria documenta obseruanda esse tradit. Primum est. Vbi nulla haberi potest iusta dubitatio de legis intelligentia; non esse vim verbis ipsius faciendam, vt ea cogantur sensum habere benigniorem, quam verè habeant.

Secundum est. Vt ea quæ generaliter & indistinctè dicta sunt, non restringantur ad specialem aliquem intellectum pro benigniore interpretatione faciendâ, duobus casibus. Vnus est, si forte sit alia lex quæ talem restrictionem faciat. Cum enim generi per speciem derogetur, vt habet 34. regula iuris in 6. lex quæ generaliter & indistinctè loquitur, necessarid restringenda est, iuxta dispositionem alterius legis specialis, quæ in particulari & distinctè loquitur. Exemplum sumi potest ex cap. Quia periculosum De sententia excommunicat. in 6. quo statuitur, Episcopos & alios Superiores Prælatos nunquam incurtere in sententiam suspensionis & interdicti, in qua de ipsis non fit expressa mentio. Per tale statutum enim interpretanda est lex generaliter indistinctèque imponens suspensionem vel interdictum: vt in ea minime comprehendantur Episcopi & alii Prælati superiores.

Alter casus est. Si ex illa indistincta generalitate, iniquitas aut absurditas aliqua sequatur. Nam ad eam vitandam, generalis illa & indistincta locutio, restringenda est ad specialem aliquem & distinctum intellectum. Sic enim quod habetur ex cap. Ecclesiis De consecr. dist. 1. & in ca. Si Ecclesia De consecrat. Ecclesiæ & altaribus: per quodcumque semen emissum pollui Ecclesiam: ad vitandam in eo absurditatem, interpretatione restringi solet ad solam illam humani seminis emissionem, quæ fit cum peccato, aut cum aliqua loci sacri irreuerentia. Si enim verba generaliter vt sonant acciperentur, dicendum esset Ecclesiam pollui emissionem seminis facta in fomno, quod absurdum est, cum opus illud arbitrij libertate careat; ita vt non sit maior ratio illi tribuendi talem effectum, quam commixtioni bestiarum; præsertim cum citati canones loquantur generaliter & indistinctè de effusione seminis.

Valerij Tom. I. Pars III.

Tertium documentum est. Legem pœnalem nunquam esse extendendam ultra crimen, propter quod imponitur, aut personam cui imponitur; omnino extra casum in ea expressum: etiam si in aliis casibus, eadem quæ in illo inueniretur ratio. Hoc sumptum est ex cap. Pœnæ, De pœnit. dist. 1. Cuius verba sunt. Pœnæ legum interpretatione molliendæ sunt potius, quam nimis exacerbandæ; ideoque proprium casum non excedunt. Alphonfus causam talis documenti reddit, quod lex moralis pendeat quidem omnino ex sua ratione, seu ex fine cuius gratia fertur, ideoque in ea valet argumentum ab identitate rationis: non tamen lex pœnalis, præcipuè penderet ex legislatoris voluntate; vt ex eo patet, quod et si recta ratio diceret ac conuincat crimina debere puniri; non conuincit tamen tale, vel tale crimen, hæc vel illa speciali pœna esse puniendum; sed id penderet ex sola legislatoris voluntate, quæ fundetur quidem in aliqua congruenti ratione; non tamen necessarid suadente talem pœnam potius, quam aliam esse pro tali crimine statuendam.

Vnde consequens est, non posse concludi, in aliquo casu certam pœnam ideo incurri; quod incurratur in alio, cuius est eadem ratio, nisi constet de legislatoris voluntate imponendi tam in vno quam in altero casu.

Consequens etiam est, in pœnis non valere argumentum à simili quale est illud: Bis baptizatus, est irregularis. Ergo & bis confirmatus. Quia quamuis Sacramentum Confirmationis penitende ac Baptismi, characterem imprimat; nec sine sacrilegio iterari possit: tamen ob iterationem Baptismi imposita est à iure irregularitas, non ob iterationem confirmationis; & irregularitas incurritur tantum in casibus iure expressis, ex cap. Is qui De sententia excommunicat. in Sexto.

Consequens est tertid, non valere argumentum à maiori: vt legendo librum hæretici incurritur excommunicatio. Ergo multo magis incurretur audiendo hæretici concionem. Non enim valet consecutio, etiam si periculosus sit audire concionem hæretici, quam librum ipsum legere: quia pœnæ impositæ hominum voluntate, non sunt extra suum casum extendendæ. Idem iudicium est, si quis argumentetur: Sacerdos in excommunicationem incurrit audiendo ius civile. Ergo & illud docendo: non enim valet cõsecutio: quia ius in c. finali Ne Clerici vel Monachi, tantum audiendi, non autem docenti eam pœnam imponit.

Attendenda in legis pœnalis interpretatione.

SECTIO POSTERIOR.

263. **A**ddi potest quartum documentum: quod cum in legis pœnalis interpretatione hæc potissimum consideranda occurrant; verba legis, persona cui pœna imponitur; & actio propter quam imponitur. Illud in verbis attendendum esse, vt non admittatur legis interpretatio, quæ sit illis aperte contraria: deinde vt ea sumantur in propria sua significatione. Sic quia hæreticus non dicitur propriè is qui respicit ab hæresi, lex quæ decernit filios hæreticorum esse irregulares, non est interpretatione extendenda ad eos quorum parentes ante mortem resipuerunt & Catholici vitam finierunt. Similiter clausula Bullæ Cœnæ Domini, per quam excommunicantur fautores hæreticorum, non est interpretatione extendenda ad eos qui illis, non tanquam hæreticis, sed tanquam amicis, aut sanguine iunctis fauent, sine præiudicio vllæ fidei, vel Religionis Catholice.

264. In personis autem attendendum esse, vt cum lex imponit pœnam aliquid facientibus, non extendatur ad eos qui præceperunt, vel dederunt consilium, aut præbuerunt fauorem vel auxilium, antequam res fieret: quia præcipientes, consulentes & cæteri, non sunt propriè & verè facientes. Cum enim præceptum, consilium, & fauor, & auxilium præcedant factum, patet ea esse ab hoc diuersa, cum nihil possit præcedere seipsum.

Ne igitur, quod regula iuris vetat, ampliemus pœnam legis punientis aliquid facientem, non debemus eam ita interpretari vt comprehendat præcipientes, consulentes, fauorem vel auxilium præbentes. Hanc rationem Nauar. in Enchir. cap. 27. nūm. 51. adferens, exceptionem addit: iniquis nihilominus extensionem eam debere fieri, cum præcipientes consulentes & alii, voluntate legislatoria facientibus æquantur iii